

Revista Română and Literatorul, two 19th century literary magazines

Doctorand, Milea (Bărbătescu) Nineta

Facultatea de Litere, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Abstract: *Today's Romanian press is a relatively young press. The appearance and evolution of newspapers / magazines, their specialization, depended on the steadfastness of social life, the wealth of the population and the individual freedoms of the people. These premises were not fulfilled in the nineteenth century, because of which the literary press suffered. This paper presents two prestigious literary magazines from the 19th century, without making a value judgment. There is a description of the contents of the publications, their biographical side, the composition of the collaborators, the influences received and those exercised, the editorial changes.*

Key-words: *the literature of the 19th century, the premises of the periodical's appearance, literary periodicals, literary program, thematic register.*

Istoria presei românești își împletește destinul, până la un punct, cu istoria literaturii, deoarece literatura s-a dezvoltat cu ajutorul presei literare. Întâlnirea scriitorilor cu publicul și critica depindea de această cale, cea a presei.

Valoarea presei literare în stabilirea dinamicii fenomenului artistic al epocii a fost remarcat de N. Iorga în *Istorie a literaturii românești în veacul al XIX-lea*.

Istoria literaturii trebuie corelată cu istoria principalelor reviste literare în care s-au lansat scriitori, idei literare, curente „deoarece revistele sunt punctele de cristalizare ideologică” și „a reconstitui tabloul dezvoltării unei literaturi echivalează cu urmărirea dialogului pe care-l poartă între ele” [Cornea, 1970:9].

Statistic, s-a constatat că epocile de dezvoltare a literaturii au coincis cu epocile de dezvoltare a publicisticii, deoarece, între cele două există o strânsă interdependență, presa fiind mijlocul de comunicare cu publicul.

În secolul 19, pe lângă rolul literar, presa a avut rol istoric, cultural și politic: „Ea a îndeplinit un rol eminent politic și cultural: a intensificat prin toate mijloacele conștiința de sine a poporului român, l-a împins să se angreneze în mișcarea trepidantă a istoriei, să-și afirme personalitatea și să-și croiască drumul spre o existență de sine stătătoare. Până pe la 1860 revistele au fost de fapt gazete, amestecând literatură, pedagogie, istorie și politică într-un conglomerat indisociabil. Ele suplineau lipsa instrumentelor de cultură, centralizând câteva dintre principalele direcții de afirmare ale spiritului românesc.” [Cornea, 1970:11].

Începutul presei românești nu este târziu, dacă îl raportăm la celelalte popoare din sud-estul Europei, dar dacă îl raportăm la popoarele occidentale, este în decalaj. Centrul eforturilor pentru înființarea presei românești a fost în Transilvania, apoi, începând cu deceniul II, al secolului al 19-lea iau inițiativă cărturarii din Moldova și Muntenia.

Revista Română pentru științe, litere și arte apare în aprilie 1861, sub conducerea lui Alexandru Odobescu. Principalii colaboratori fiind prieteni din timpul studiilor la Paris. Crezul lor era că dezvoltarea științelor și a artelor constituie una din căile principale prin care țara poate ajunge la nivelul civilizației europene.

Articolul program scria: „Liberi de orice idee precugetată, dorind numai a propaga, potrivit cu slabele lor mijloace, luminile și știința în țara lor, fondatorii *Revistei române*, într-o epocă de reorganizare ca cea prizentă, au simțit trebuința de a deschide un câmp de activitate studiilor serioase, de a aduna, precît se va putea, într-o publicare periodică, rezultatul lucrărilor literare și al speculațiunilor științifice ce pot grăbi progresul națiunii romîne”.

Scopul, așa cum declarau fondatorii, era „de a populariza cultura literelor și gustul artelor, și de a răspândi în public noțiuni drepte și serioase despre toate ramurile științei”.

Redactorii erau conștienți că ideea lor nu este unică, ci mai degrabă sunt continuatori a unor idealuri: „Nu suntem cei dintâi cari ne prezintăm publicului c-o asemenea lucrare, c-un asemenea scop”. Nicolae Iorga a constatat o apropiere între programul Revistei Române și cel al Propășirii: „Titlul acestei publicații, *Revista română*, felul cum e distribuit materialul, participarea unor anume elemente distinse din generație mai veche, arată că, precum revista lui Alecsandri continua Propășirea, tot astfel prin această revistă spiritul Propășirii trăia în publicația periodică din București de la 1861” [Iorga, 1999: 121-122].

Revista are un program enciclopedic, asemeni revistelor serioase din epocă. Ce este nou, faptul că științelor naturale li se acordă mai multe pagini fiind astfel în acord cu noul curent, pozitivismul, care aducea schimbări atât în științele naturii, filozofie și literatură.

Prin nivelul științific al scrierilor publicate și preț, publicul era mai restrâns. Existența revistei a fost de trei ani 1861 – 1863. Primul număr în aprilie, apoi lunar se tipărea o fascicolă, iar în perioada ianuarie-martie, revista nu apărea. La sfârșitul anului, se lega un volum cu sumar pe autori.

Revista a fost una de succes datorită calității materialelor tipărite. Autorii erau tineri cu studii în străinătate sau oameni cu experiență remarcabilă: V. Alecsandri, A. Donici, Ion Ghica, N. Filimon, Pantazi Ghica, D. Bolintineanu, G. Sion .

Conținutul revistei era caracterizat de diversitate tematică. Redacția nu era interesată de unitatea revistei, noțiune încă nefolosită în acea perioadă. Locul principal îl dețineau studiile istorice și filologice, fiind valoroase contribuții.

Ea a publicat pentru prima dată „Istoria românilor sub Mihai-Voievod Viteazul” de Nicolae Bălcescu. Tot aici N. Filimon publică romanul „Ciocoi vechi și noi” între 1862-1863.

Din *Reviste literare românești din secolul al XIX-lea aflăm că* „Toți contemporanii lui Al. Odobescu și chiar critica ulterioară sînt unanimi în a recunoaște că *Revista română* a fost cea mai însemnată publicație din epoca sa, ridicîndu-se la nivelul celor mai bune periodice românești dinainte, sau de mai târziu.” [Bucur, 1970:152]

Literatorul apare la 20 ianuarie 1880 sub conducerea lui B. Florescu până în 1881. Din 1885 apare cu titlul *Revista literatorul*. Colaboratori de frunte au fost A. Macedonski și Th. Stoenescu.

Din articolul program numit *Cronica*, aflăm că revista își propune să răspândească literatura în cercuri cât mai largi pentru a educa literar publicul și a crește astfel numărul cititorilor și să stabilească norme ale limbii literare și să rezolve raportul idee-formă (conținut - prozodie). Revista nu era susținută de vreun partid, de aceea solicita susținere de la iubitorii de artă și frumos: „Rugăm pe public să ne susție în trimestrul ce începe, cum ne-au susținut în cel ce a trecut”. Revista era răspândită mai ales în Muntenia, în Moldova fiind dominantă influența revistei *Convorbiri literare*.

În *Cuvânt inițial* din 1892, Macedonski afirma „*Literatorul* este singura publicațiune ce s-a opus cu energie slavizării limbii, prostituirii către nemțism a frazei românești, dezvățării versului”.

Simbolismul a fost promovat și ctitorit în literatura română de Macedonski. „*Literatorul* este solul prielnic în care crește nestingerită această floră poetică în peisajul literar românesc modern...simbolismul s-a dezvoltat în primul rând, grație audienței pe care a avut-o în opera lui Macedonski” [Bucur, 1970: 353]. Simbolismul românesc din veacul trecut a contribuit la modernizarea liricii românești de mai târziu deoarece Macedonski afirma: „într-un cuvânt, pentru cei care își merită numele de poeți, poezie nu este și nu poate fi decît fantezie, muzică, imagine, culoare. Și în adevăr, poezia nu este, n-a fost și nu va fi niciodată basm versificat, episod de morală, viață reală, nefericită și ticăloasă presă”.

Tudor Vianu în nr. 7 din 10 august reamintește rolul revistei „În trecut, *Literatorul* venise pentru a continua marea tradiție neo-latină care își așază începuturile în însăși începuturile literaturii de imaginație din cultura noastră. Mișcarea *Literatorului* avea un adversar puternic într-o altă mișcare, pornită la Iași, care preconiza influența culturei germane”.

Deși revista a dispărut, eforturile ei de a sincroniza, pe baza tradițiilor noastre, literatura română cu literatura universală au fost recunoscute, iar poezii moderni ca Arghezi, Bacovia, Barbu, Pilat, Minulescu nu ar fi putut exista fără înaintașul lor, Macedonski.

Referințe bibliografice

- Breazu, Ion *Literatura Transilvaniei. Studii- Articole – Conferințe*, Editura Casa Școalelor, București, 1944 în <https://www.scribd.com/doc/282515615/Ion-Breazu-Literatura-Transilvaniei>;
- Bucur, Marin; Cornea, Paul; Florea, Rodica; Ilin, Stancu; Munteran George, Vîrgolici, Teodor, *Reviste literare românești din secolul al XIX-lea*, Editura Minerva, București, 1970;
- Cornea, Paul, *Presa literară și istoria literaturii*, în *Revistele literare românești din secolul al XIX-lea*. Contribuții monografice. Editura Minerva, 1970;
- Druță, Inga *Presa - vehicul al terminologiei științifice și tehnice (secolul al XIX-lea)* în <https://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A20704/pdf>;
- Hangiu, Ion *Presa românească de la începuturi pînă în prezent Dicționar cronologic 1790–2007*, Volumul I 18 februarie 1790 – decembrie 1916, Editura Comunicare, București, 2008, în http://edituracomunicare.ro/pdf/pdf_526.pdf?id=1610588212;
- Hangiu, Ion: *Dicționarul presei literare românești:(1790-2000)*. Editura Institutului Cultural Român, București, 2004;
- Ibrăileanu, Garabet *Spiritul critic în cultura română*, <https://www.bibliotecapemobil.ro/content/scoala/pdf/Garabet%20Ibraileanu%20-%20Spiritul%20critic%20in%20cultura%20romana.pdf>;
- Iorga, Nicolae *Istoria presei românești*, Editura Muzeul Literaturii Române, București, 1999;
- Petrescu, Aurel *Din presa literară românească a secolului XIX*, Editia a II-a revăzută și adăugită, Editura Albatros, București, 1970;
- Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Tudor Vianu, *Istoria literaturii române moderne, I*, Editura Casa Școalelor, București, 1944;
- „Literatorul”, anul I, nr. 13, 1880;
- „Literatorul”, nr. 1, 15 iunie 1892.